

Werkt voor provincies

Jaarverslag en Jaarrekening 2023

Inhoud

Leeswijzer	3
1 Managementsamenvatting	4
1.1 Financiële aspecten	4
1.2 Belangrijke ontwikkelingen BIJ12 in 2023	4
2 Wat hebben we bereikt?	5
2.1 Expertiseteam Stikstof & Natura 2000	5
2.2 Natuurinformatie	7
2.3 Natuurbeheer	9
2.4 Nationale Databank Flora en Fauna	10
2.5 Faunazaken.....	11
2.7 Regeling Drugsafvaldumpingen.....	13
2.8 Gemeenschappelijke BeheerOrganisatie (GBO).....	13
2.9 Interne organisatie (Directie en Bedrijfsvoering)	14
3 Algemene uitgangspunten voor financiële verslaglegging	15
3.1 Richtlijn voor verslaglegging.....	15
3.2 Personele kosten	15
3.3 Fiscaliteit.....	15
3.4 Reserves en voorzieningen.....	15
3.5 Risicobeheersing en voorkomen van fraude	16
4 Wat heeft de uitvoering van activiteiten gekost?	18
4.1 Balans BIJ12 2023	18
4.2 Staat van baten en lasten 2023	18
5 Toelichting op de Staat van baten en lasten 2023	20
5.1 Lasten	20
5.2 Baten: verdeelsleutels en bijdragen provincies.....	27
6 Resultaatbestemming.....	28
Bijlage A: Rekening courant Faunazaken inclusief uitvoering ganzenregeling.....	29
Bijlage B: Afkortingenoverzicht	30

Leeswijzer

De jaarrekening van BIJ12 maakt onderdeel uit van de geconsolideerde jaarrekening van de vereniging IPO (IPO). Om inzicht te bieden in het financiële resultaat van BIJ12 is ter aanvulling op de geconsolideerde jaarrekening, voorliggend verantwoordingsdocument opgesteld.

Voor de verantwoording over 2023 zijn het jaarverslag en de jaarrekening van BIJ12 samengevoegd tot één verantwoordingsdocument over de uitgevoerde activiteiten én de financiële resultaten. Basis voor de toelichting zijn de BIJ12-Meerjarenagenda 2021-2024/Jaarplan 2023 die het IPO-bestuur op 7 september 2023 vaststelde, de Voorjaarsnota BIJ12 2023 die het IPO-bestuur op 13 april 2023 vaststelde en de Najaarsnota 2023 die het IPO-bestuur van 4 oktober 2023 vaststelde. Na de vaststelling door het IPO-bestuur keurde de Algemene Vergadering van het IPO deze ook goed.

De jaarverantwoording bevat de volgende hoofdstukken:

1. Het directieverslag met de belangrijkste ontwikkelingen in 2023
2. De verantwoording over de activiteiten van het jaarplan 2023
3. De uitgangspunten voor de financiële verslaglegging
4. De balans en Staat van Baten en Lasten per 31-12-2023
5. Een toelichting op de Staat van Baten en Lasten per organisatieonderdeel. Deze toelichting bevat de financiële toelichting op het resultaat per onderdeel
6. De voorgestelde bestemming van het rekeningresultaat

1 Managementsamenvatting

Op 9 oktober 2013 is door het IPO-bestuur besloten tot de oprichting van een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie voor uitvoerende taken van de provincies. BIJ12 is ondergebracht bij de Vereniging IPO (IPO) die hiermee bestaat uit het IPO-bureau en BIJ12.

Vanaf 1 januari 2014 is de organisatie operationeel onder de naam BIJ12. In 2015 is op verzoek van de provincies het secretariaat van de Adviescommissie Schade Grondwater (ACSG), dat voorheen onderdeel was van DLG (Dienst Landelijk Gebied), toegevoegd aan BIJ12. In 2021 is de uitvoering van de Subsidieregeling opruiming drugsafval als nieuwe taak toegevoegd. In 2022 is het Programmaplan Interprovinciaal programmaorganisatie Stikstof en Natuur (IPSN) vastgesteld, dat de basis vormt voor de ondersteuning door en de samenwerking tussen IPSN en BIJ12. Verder zijn in 2022 het programmaplan en de programmaorganisatie voor de tweede fase van de transitie van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDF) vastgesteld.

1.1 Financiële aspecten

De financiële afstemming heeft waar mogelijk – evenals in voorgaande jaren – periodiek met de ambtelijke portefeuillehouders plaatsgevonden over de uitvoering van de activiteiten en projecten en er zijn voorstellen besproken in de diverse provinciale adviescommissies.

De afstemming met de provincies op financieel gebied vond plaats door middel van technische briefings die in IPO-verband worden georganiseerd.

Voor de bestuurlijke besluitvorming zijn de planningen van de P&C-producten van het IPO-bureau en BIJ12 op elkaar afgestemd en worden de jaarrekeningen van BIJ12 en het IPO-bureau geconsolideerd.

BIJ12 heeft de gestelde doelstellingen in het jaarplan voor het grootste gedeelte gerealiseerd. Ook is BIJ12 binnen de begroting gebleven met een overschot op alle organisatieonderdelen m.u.v. GBO. Deze afwijkingen worden hieronder per unit verklaard.

Aan de provincies dient € 4.417.137 te worden gerestitueerd conform de geldende verdeelsleutels. Deze restitutie is inclusief onttrekkingen aan de bestemmingsreserves.

1.2 Belangrijke ontwikkelingen BIJ12 in 2023

De **faunaschades** zijn, net als afgelopen jaren, ook in 2023 gestegen. Met de financiële toename van de faunaschades is ook de administratieve druk toegenomen als gevolg van de afhandeling van het toenemende aantal bezwaar- en beroepschriften, het aantal vragen dat aan de helpdesk wordt gesteld en de stijgende vraag naar informatie over feiten en cijfers over deze schades.

De toenemende maatschappelijke en media-aandacht voor de **wolf** noodzaakt tot een adequate en zorgvuldige monitoring en communicatie over de ontwikkeling van de wolf in Nederland.

Provincies en rijk hebben eind 2022 gezamenlijke ambities vastgesteld voor het verbeteren van natuurinformatie. Zij hebben hierbij de Stuurgroep Natuurmonitoring en – informatievoorziening ingericht die als opdrachtgever op treedt voor het Verbeterprogramma VHR monitoring. In dit programma wordt langs de lijnen doelbereik, omgevingscondities en herstelmaatregelen gewerkt aan verbetering van natuurinformatie. Over de uitvoering van dit programma door BIJ12 zijn afspraken gemaakt in het IPO-bestuur. BIJ12 is in 2023 gestart met de uitvoering van dit programma. Dekking hiervoor wordt vanuit LNV middels een subsidie gegeven. Zie verder 2.2.

De inwerkingtreding van de nieuwe **Wet Open Overheid** zorgt voor een toenemende druk op BIJ12 en de provincies om gegevens en data te leveren. De werkdruk bij de juridische afdeling neemt dermate toe, dat de kritische grens om te kunnen beantwoorden binnen de gestelde termijnen, aan het eind van 2023 bijna is bereikt.

Sinds de oprichting van BIJ12 in 2014 is de **organisatiestructuur** met 4 inhoudelijke units en bedrijfsvoering niet aangepast. Inmiddels is de organisatie in omvang en in taken toegenomen, en is de behoefte ontstaan om de organisatie aan te passen aan de ontwikkeling daarvan. In 2022 is het profiel van BIJ12 geactualiseerd en bekrachtigd door het IPO-bestuur. Op basis hiervan is een programma gestart dat is gericht op gewenste verbeteringen in de organisatie. Dit programma wordt in 2024 afgerond.

2 Wat hebben we bereikt?

Per onderdeel staan hieronder op hoofdlijnen de belangrijkste resultaten en ontwikkelingen van 2023. De resultaten worden aan de hand van het Werkplan 2023 van BIJ12 - meer in detail - aan de betreffende Ambtelijke Adviescommissies en aan de directeur van het IPO gerapporteerd.

2.1 Expertiseteam Stikstof & Natura 2000

De unit Expertiseteam Stikstof & Natura 2000 van BIJ12 (kortweg het Expertiseteam) ondersteunde provincies en de programmaorganisatie Stikstof & Natuur (IPSN, nu IPLG) bij de uitvoering van het stikstofbeleid. Dat geschiedt enerzijds door uitvoering van BIJ12-taken (inclusief opdrachten voor derden, zoals het ministerie van LNV) en anderzijds door specifiek gevraagde ondersteuning van de programmaorganisatie.

De werkzaamheden van het Expertiseteam betreffen:

1. Ondersteuning van provincies op "proces" met voorzitters, secretariaten, projectleiding, communicatie en met (communicatie)advies, kennis en expertise
2. Data: verzamelen, uniformeren en beheren van data onder andere verkregen via (monitoring door) provincies
3. Informatie: door het omzetten en opwerken van data naar (het beschikbaar stellen van) informatie(producten) en het verstrekken van informatie via de Helpdesk, website en handreikingen
4. Kennis: kennisdelen via de BIJ12-Campus inclusief het digitaal leersysteem (Learning Management System = LMS) plus de ondersteuning met expertise en kennis (als genoemd onder 1.) op de gebieden van juridisch advies en ondersteuning (Wnb), VTH (stikstof), AERIUS, Natura 2000, Gebiedsgerichte aanpak, data & monitoring (stikstof & Natura 2000).

Hieronder staan een aantal bereikte resultaten.

Ad 1 Ondersteuning

Financiering AERIUS

Provincies en de ministeries van LNV en I&W hebben een interbestuurlijke afspraak gemaakt over de (verdeling van de) kosten voor het beheer van AERIUS. LNV is OG. RIVM voert het beheer uit. De bijdrage van de gezamenlijke provincies ter grootte van € 1.980.770 lopen via de begroting van BIJ12. BIJ12 heeft deze bijdrage -na akkoord van de offerte van RIVM- uitgekeerd.

Ondersteuning bij projecten, processen en overleggen

Door het Expertiseteam is project- en procesondersteuning geboden aan diverse provinciale werkgroepen. BIJ12 ondersteunde in de vorm van advisering, procesondersteuning en kennisdeling. Zowel via de vaste bijdragen via de SIU's als ook via de verscheidene inhoudelijke werkgroepen.

Ook is de rol van gebruikersondersteuning AERIUS doorontwikkeld, waarin het incidentmanagementproces is geoptimaliseerd. Het Expertiseteam is betrokken bij de voorbereidingen op het digitaliseringstraject van de PAS-meldingen en voor een nieuwe opdracht in het kader van de Interactieve PAS-kaart-tool, waarin de provincies PAS-meldingen kunnen laten doorrekenen om de beschikbare ruimte te kunnen inzien. Komend jaar zal in deze tool de definitieve match worden uitgevoerd om te bepalen voor welke PAS-meldingen er ruimte beschikbaar is.

Advisering over Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving (VTH)

In 2023 is enerzijds aandacht geweest voor het verder professionaliseren en verbeteren van het bestaande VTH-stelsel. Zo is gekeken naar de prioritering en verbetering in toezicht & handhaving. Er zijn vervolgstappen gemaakt in het vraagstuk over vergunningverlening van bemesten en beweiden. Het expertiseteam heeft inhoudelijk bijgedragen aan het bepalen van de resterende mogelijkheden voor toestemmingverlening inzake de onzekerheid bij emissiearme stalsystemen. Een nadere duiding van het additionaliteitsbegrip heeft de (lopende) aandacht. Bijgedragen zijn geleverd aan de bruikbaarheid voor VTH binnen de AERIUS-ontwikkelingen.

Anderzijds is in samenwerking met IPSN (nu IPLG) gezocht naar de rol van VTH in een oplossing van de stikstofproblematiek voor de lange termijn. Aandacht is besteed aan het inperken van latente ruimte en het bepalen van een rekenkundige ondergrens voor AERIUS.

Qua jurisprudentie is er verdere aanscherping van de lijnen die in 2022 al vanuit de Raad van State waren ingezet. Wel lijkt er aanvullend meer ruimte vanuit jurisprudentie voor een ecologische beoordeling in toestemmingverlening. Met de praktische uitwerking hiervan is in 2023 aangevangen.

Advisering over AERIUS

AERIUS-gebruikersregie

In 2023 is de voor BIJ12 beoogde rol als gebruikersregisseur AERIUS opnieuw verder uitgewerkt. De governance AERIUS is verder vormgegeven. Daarnaast is de subsidieaanvraag 2023 afgerond die heeft geleid tot een financiële bijdrage vanuit LNV van € 358k.

Dit jaar stond in het teken van de officiële aftrap en doorontwikkeling van de samenwerking in de driehoek: LNV (als opdrachtgever), RIVM (als opdrachtnemer voor de ICT) en BIJ12 (als opdrachtnemer voor de gebruikersondersteuning en -regie). Daarnaast is ook het communicatieplan, als onderdeel van de gebruikersondersteuning, vastgesteld.

AERIUS Calculator en Connect

In 2023 hebben twee AERIUS-actualisaties plaatsgevonden. In januari vond de uitgestelde actualisatie AERIUS 2022 plaats en in oktober vond de actualisatie AERIUS 2023 plaats. Naast de jaarlijkse actualisaties zijn er ook een aantal functionele tussenreleases geweest voor AERIUS Calculator en Connect. Deze geplande releases bevatten nieuwe functionaliteiten en verbeteringen in gebruiksgemak. Verder zijn enkele bekende bevindingen opgelost. Rekenresultaten bleven -met deze tussenreleases- ongewijzigd.

AERIUS Check

Ten behoeve de Aanpak Piekbelasting is op 12 juni AERIUS Check beschikbaar gesteld. Hierin kunnen agrarische ondernemers hun stalemissies invoeren en berekenen of zij mogelijk in aanmerking komen voor de LBV- en/ of LBV+ regeling. Op de dag van de openstelling was er sprake van een lange wachtrij ten aanzien van het aantal berekeningen en exports die op die dag zijn gestart. Deze wachtrij liep weer snel af. Hierna zijn er geen (technische) incidenten meer geweest.

Nieuwbouw AERIUS Register

In 2023 is de nieuwe versie van Register (MVP) beschikbaar gekomen. Er is door team AERIUS meegedacht over de ontwikkeling van dit product op zowel technisch als beleidsniveau. Hierbij stonden de gebruikerswensen en bruikbaarheid van de stikstofbanken in Register van o.a. de provincies centraal.

Bij alle opleveringen, actualisaties en releases heeft team AERIUS van het Expertiseteam een bijdrage geleverd aan het opstellen en uitvoeren van de gebruikers-acceptatie-testen. Zo hebben we acceptatiecriteria opgesteld voor de opdrachtgever en testcases gemaakt om de acceptatiecriteria te testen. Ook is de documentatie in de vorm van website-teksten, instructies, handreikingen en Q&A's voor verschillende AERIUS-producten geactualiseerd. Gedurende het jaar zijn voor bestaande en nieuwe AERIUS-producten ook trainingen en cursussen georganiseerd door de Campus die het AERIUS-team gegeven heeft (zie verder bij Kennis).

Advisering over Natuur, Gebiedsgerichte aanpak en data en monitoring

Het Expertiseteam leverde kennis en expertise op de thema's Gebiedsgerichte Aanpak, Monitoring & Data en Natuur. Zo heeft BIJ12 geholpen met:

- expertise en begeleiding van de provinciale gebiedsplannen (PPLG's) inclusief eventueel benodigde begeleiding en toelichting naast de (door de EA beoordeelde en goed bevonden) Handreiking en het ontsluiten van de daartoe benodigde informatie en data.
- expertise en begeleiding van het beschikbaar krijgen en stellen van de DASH-data (<https://www.bij12.nl/actueel/bij12-biedt-uniforme-dataset-voor-stikstofaanpak-in-grensgebieden/>).
- in nauwe samenwerking met team Monitoring & data van de IPSN een basis voor natuurmonitoring waarmee de staat van gebieden en het doelbereik in beeld worden gebracht. Dit is ook nodig om kennishiaten in de natuurdoelanalyses te dichten.
- het in beeld brengen van de samenhang tussen de natuurdoelanalyses, Wsn-gebiedsplannen en toestemmingsverlening.
- actualisaties van de AERIUS-habitatkaart 2023 inclusief de benodigde lever- en verwerkingsafspraken (GLP's) tussen rpv's en BIJ12 en RIVM en BIJ12.
- de uitwerking en begeleiding van de uitkomsten van de sociaaleconomische-impact-analyse in samenwerking met IPSN, provincies en WeCR.
- inhoudelijke voeding van regiodagen en themabijeenkomsten, waaronder de Hexaton.

Ad 2 Verzamelen en beheren van data (data en monitoring)

Het Expertiseteam ondersteunde provincies en de IPSN met het verzamelen, beheren, opvragen en analyseren van data en het delen van informatie die daaruit voortkomt. Het betreft informatie

verkregen uit monitoring van natuur, stikstof, PAS-melders enzovoorts. Vaak wordt die verzameld door provincies. In diverse gevallen wordt de data betrokken vanuit andere data-leveranciers als RIVM en RvO. De uit data-analyses verkregen informatie is nodig voor de bestuurlijke verantwoording onder andere aan provinciale staten en de tweede kamer.

Ad 3 Informatievoorziening en communicatie

In 2023 zijn er bij het Informatiepunt Stikstof & Natura 2000 van het Expertiseteam 2326 vragen binnen gekomen. Dat is een lichte toename ten opzichte van het jaar 2022 waarin 2311 vragen zijn gesteld. Het aantal gestelde vragen in het afgelopen jaar komt voornamelijk door de actualisatie van AERIUS in februari en oktober, alsook de start van de Aanpak Piekbelasting en de daarmee gepaard gaande release van AERIUS Check in juni. Ook zijn diverse handreikingen opgesteld of geactualiseerd.

Op het gebied van communicatie zijn er in het afgelopen jaar 6 nieuwsbrieven gestuurd naar de AERIUS Community en is gewerkt aan de voorbereiding van de lancering van de nieuwe AERIUS-website, die door de gebruikersondersteuning zal worden beheerd. Ook is in 2023 de nieuwe BIJ12 website gelanceerd waar diverse medewerkers vanuit het Expertiseteam over hebben meegedacht.

Ad 4 Kennisdeling en – ontwikkeling (Campus)

Campus

De Campus heeft in 2023 76 bijeenkomsten, werk- en trainingssessies (mede) georganiseerd en begeleid. Gedurende het jaar zijn voor bestaande en nieuwe AERIUS-producten trainingen en cursussen georganiseerd door de Campus en ingevuld door het AERIUS-team. Demo's zijn gepresenteerd van de nieuwe versie(s) AERIUS Calculator en AERIUS Check. Daarnaast heeft de Campus bijgedragen aan meerdere pilotbijeenkomsten over toepassing van de NPLG-handreiking voor de provinciale gebiedsprogramma's en organiseerde en begeleidde samen met IPO-bureau een startbijeenkomst voor de nieuwe leerkring 'Bouwen aan kennis' voor medewerkers van provincies en het IPO. Ook zijn er diverse trainingen verzorgd en gevuld ten behoeve de ontwikkeling van vaardigheden en kwaliteit: Helder en strategisch adviseren, Timemanagement en Effectief vergaderen.

In 2023 heeft de Campus het portfolio van het Learning Management Systeem (LMS) ook verder uitgebreid. Zo is er gewerkt aan een aantal basiscursussen die ook gebruikt kunnen worden bij de onboarding van nieuwe medewerkers bij provincies en het IPO.

Kennismanagement

BIJ12 borgt en beheert de opgedane kennis uit informatiebijeenkomsten, werkgroepen, helpdeskvragen en de actualiteit in informatieproducten, het intranet en op de website BIJ12.nl. Een gezamenlijke omgeving voor documenten is gerealiseerd waarbinnen IPO-bureau en BIJ12 nog beter kunnen samenwerken in dienst van de (informatiepositie van) provincies. Relevante informatie wordt gedeeld via de website van BIJ12. Ook is het registratiesysteem uitgebreid met een module waarin de gebruikerswensen AERIUS kunnen worden verzameld en gerubriceerd. Daarnaast werken we met een zogenoemde talentenpool waarin nieuwe medewerkers in twee tot drie jaar kunnen leren en ontwikkelen gedurende uitvoering van het werk. Daarna stromen medewerkers door naar een baan als adviseur of specialist binnen BIJ12, het IPO, de provincies of het rijk. Sinds we in 2022 met de talentenpool zijn begonnen, zijn 9 medewerkers doorgestroomd, waarvan 5 afgelopen jaar.

Stelpost IPSN

De sturing op en daarmee de inhoudelijke verantwoording over ondernomen activiteiten en bereikte resultaten van de IPSN vindt u bij IPO-bureau. In Hoofdstuk5 geven we een toelichting op de baten en lasten van de stelpost IPSN bij BIJ12 over 2023.

2.2 Natuurinformatie

De reguliere ondersteuning van provincies op het gebied van monitoring, databeheer, informatieproducten, analyses en rapportages is in 2023 aangevuld met de uitvoering van het Verbeterprogramma VHR Monitoring. Dit heeft geleid tot keuzes in de inzet van expertise van het team Natuurinformatie.

Monitoring – methoden en netwerken

BIJ12 contracteert partijen voor monitoringnetwerken in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring in samenwerking met het Ministerie van LNV, voor de beleidsmonitoring van het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer en voor de wolf in het kader van het Interprovinciale wolvenplan. In 2023 is de beleidsmonitoring ANLb opnieuw aanbesteed. Voor zover mogelijk is daarbij rekening gehouden met de samenhang tussen ANLb en andere interventies in het kader van het Nationaal strategisch Plan voor implementatie van het EU Gemeenschappelijk

Landbouwbeleid. De aanbesteding is zo opgezet dat aanpassing mogelijk is om nog scherper in beeld te brengen wat de effecten van het ANLb ten opzichte van andere interventies zijn. In 2023 is een Ecologische evaluatie van de effecten van het ANLb in gang gezet waarbij provincies en het Ministerie van LNV gezamenlijk opdrachtgever zijn. De provinciale bijdrage is onderdeel van de Uitvoeringskosten Natuurinformatie.

De werkwijze voor de monitoring van de wolvenpopulatie is vastgelegd in het Interprovinciale Wolvenplan. Door de groei van de wolvenpopulatie nemen ook de kosten voor monitoring van de populatie toe. Deze kosten zijn opgevangen binnen de Begroting BIJ12 2023. Ontwikkeling van een informatiesysteem dat de monitoring en verwerking van gegevens ondersteund is in 2023 in gebruik genomen. Belangrijke onderdelen van het systeem kunnen echter pas in 2024 in gebruik genomen worden. Voorgesteld wordt om de hiervoor in 2023 begrote middelen middels een reservering beschikbaar te houden in aanvulling op de Begroting BIJ12 2024 (zie Voorjaarsnota BIJ12 2024).

Aan onderhoud van bestaande methoden voor monitoring is in 2023 minder tijd besteed ten gunste van inzet voor het Verbeterprogramma VHR Monitoring. Het in 2023 gereserveerde budget voor innovatie met remote sensing (satellietdata, luchtfoto's en dronebeelden) kon nog niet geheel ingezet worden. In 2023 is met verschillende externe partijen en met de Werkgroep Monitoring Natuur van de provincies gezocht naar de meest effectieve inzet van de hiervoor gereserveerde middelen. Dit heeft slechts tot gedeeltelijk inzet van middelen geleid. Vertraging is ontstaan doordat het zoeken en afwegen mogelijkheden voor inzet van deze middelen meer tijd vroeg dan voorzien en de capaciteit binnen het team om hier invulling aan te geven door de specifieke expertise niet op tijd opgeschaald kon worden. Voorgesteld wordt om de hiervoor in 2023 begrote middelen middels een reservering beschikbaar te houden in aanvulling op de Begroting BIJ12 2024 (zie Voorjaarsnota BIJ12 2024).

Gegevensuitwisseling en publicatie

Met de oplevering van een nieuwe module voor habitatypekaarten als onderdeel van de Nationale Databank Vegetaties en Habitats kunnen provincies en andere voortouwnemers voor Natura 2000-gebieden hun habitatypekaarten delen en publiceren. Voor een merendeel van de Natura 2000-gebieden zijn hiermee kaarten centraal beschikbaar gekomen. Dit geldt nog niet voor alle gebieden waarvoor provincies en Rijkswaterstaat verantwoordelijk zijn.

De opgave om te komen tot een database over Natura 2000-gebieden

Informatieproducten

In 2023 zijn nieuwe informatieproducten voor het publiek beschikbaar gekomen in het kader van de implementatie van de Omgevingswet:

- De Beschermde SoortenIndicator (BeSI) is een belangrijk hulpmiddel bij de toepassing van de wettelijke regels voor beschermde en kwetsbare soorten in het kader van de Omgevingswet.
- De Informatiekaart Natuur (IKN) zorgt ervoor dat informatie over natuurregels van diverse overheden, met name provincies, op één plek in samenhang te raadplegen is.

De Rekenmodule NatuurNetwerk (RNN) stelt provincies in staat grote hoeveelheden natuurinformatie te verwerken tot een kwaliteitsoordeel voor gebieden die worden beheerd met SNL-subsidie. In 2023 beleefde de applicatie beschikbaarheid, maar de techniek onder deze applicatie heeft het einde van zijn levensduur bereikt. De applicatie wordt opnieuw opgebouwd binnen de basis architectuur van BIJ12. Deze herbouw was voorzien voor 2023. Vertraging is ontstaan omdat de voorbereidingen voor de herbouw (inhoudelijke beschrijving vereisten en opbouw ontwikkelteam door leverancier) niet in 2023 konden worden afgerond. Voorgesteld wordt om de hiervoor in 2023 begrote middelen middels een reservering beschikbaar te houden in aanvulling op de Begroting BIJ12 2024 (zie Voorjaarsnota BIJ12 2024).

Kennisdocumenten beschermde soorten

Kennisdocumenten over beschermde soorten maken kennis beschikbaar voor een meer uniforme en voorspelbare uitvoering van de wettelijke bescherming door provincies en uitvoeringsdiensten. In 2023 zijn de volgende nieuwe kennisdocumenten opgesteld en/of gepubliceerd:

- Huismus
- Gierzwaluw
- Kleine Marterachtigen

Er bestaat een toegenomen behoefte aan kennisdocumenten doordat grootschalige isolatieopgaven een concreet handelingsperspectief vragen voor gebouwbewonende beschermde soorten zoals bepaalde vogels en vleermuizen. Vertraging is ontstaan door beperkte beschikbaarheid van expertise en doorlooptijden in het afstemmingsproces met provincies en uitvoeringsdiensten om tot consensus over beschikbare kennis en de toepassing daarvan te komen. Voorgesteld wordt om de hiervoor in 2023 begrote middelen middels een reservering beschikbaar te houden in aanvulling op de Begroting BIJ12 2024 (zie Voorjaarsnota BIJ12 2024).

Business cases voor nieuwe opgaven

In 2023 zijn business cases opgesteld voor:

- Monitoring uitvoering Bossestrategie
- Ontwikkeling kosten bestrijding invasieve exoten

Na goedkeuring van het IPO-bestuur wordt de hierin voorgestelde ondersteuning van provincies toegevoegd aan het takenpakket van de unit.

Verbeterprogramma VHR Monitoring (VVM)

In 2023 is gestart met de uitvoering van het Verbeterprogramma VHR Monitoring. Binnen de kaders die het IPO-bestuur hiervoor in 2022 heeft gesteld is het Uitvoeringsplan ter goedkeuring aangeboden aan de interbestuurlijke Stuurgroep Natuurmonitoring en -informatievoorziening. Het Ministerie van LNV heeft een subsidie ter beschikking gesteld van € 2.146.000 voor de uitvoering van het verbeterprogramma. Daarnaast dragen provincies bij aan het programma door (beperkte) inzet vanuit het team van de unit NINB. De uitvoering van het Verbeterprogramma loopt door tot in 2024. In 2023 is een start gemaakt met de oriëntatie op een programma voor de periode tot en met 2030. De uitwerking hiervan zal in de loop van 2024 worden voorgelegd aan het IPO-bestuur.

2.3 Natuurbeheer

Jaarcyclus Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer

Het ondersteunen van de jaarcyclus van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer is de belangrijkste taak van het team Natuurbeheer. Jaarlijks zetten provincies het subsidiestelsel in voor het beheer van ruim 1000.000 ha agrarisch natuur- en landschapsbeheer en bijna 500.000 ha natuurbeheer. Ondersteuning met modelregelingen, standaardkostprijzen, toetsing aan (Europese) juridische kaders en informatiesystemen is in 2023 uitgevoerd met extra aandacht voor aanmelding van regelingen bij de Europese Commissie in het kader van staatsteuntoetsing. Zo kreeg de Catalogus GroenBlauwe Diensten een nieuwe goedkeuring tot eind 2027. Implementatie van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer vroeg in 2023 bijzonder veel aandacht. Verschillende problemen bij de implementatie zijn in intensieve samenwerking met LNV, RVO en de NVWA aangepakt, maar niet alle hindernissen zijn geslecht waardoor agrarische collectieven nog steeds beperkt worden in hun mogelijkheden om bij te dragen aan het behoud van weidevogels, akkervogels en andere boeren natuur. BIJ12 zet de extra ondersteuning hiervoor in 2024 door.

Projecten Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer

In 2023 zijn verschillende projecten uitgevoerd voor verbetering en toekomstvast maken van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. De Brede verkenning SNL is in juni 2023 afgerond met de constatering dat het stelsel in essentie gezond is en een belangrijke bijdrage kan leveren aan toekomstig beheer en van tuur en landschap. Tegelijkertijd werd geconstateerd dat het delen van informatie over de werking van het stelsel meer aandacht behoeft (zie hieronder) en dat het sluiten van de beleidscyclus door provincies door gebruik te maken van gegevens uit monitoring en gesprekken met beheerders niet overal voldoende aandacht krijgt.

Verschillende projecten lopen door in 2024, waaronder de Ecologische evaluatie ANLb en de uitwerking van de Evaluatieverplichting in het kader van Europese staatssteunregels. Het project Actualiseren vergoedingen ANLb kan pas uitgevoerd worden wanneer het Regiebureau voor de uitvoering van het GLB met een nieuw referentiekader voor agrarische bedrijven komt. In de eerste helft van 2023 heeft BIJ12 extra ondersteuning gegeven aan de provincies bij het Aanvalsplan Grutto. Het Ministerie van LNV stelde hiervoor middelen beschikbaar doormiddel van een subsidie. Dit heeft onder andere geleid door uitgewerkte voorstellen voor langjarige zekerheid over de financiering van agrarische natuurbeheer.

Verbeteringen van de systematiek voor het bepalen van StandaardKostPrijzen (SKP) voor natuurbeheer zijn gedeeltelijk geïmplementeerd in de SKP's voor 2024. Verschillende onderdelen konden echter niet afgerond worden doordat vereiste gegevens niet beschikbaar waren en een externe opdracht-nemer zijn opdracht teruggaf. Het project heeft een doorstart gekregen met het samenstellen van een nieuwe stuurgroep en het voorbereiden van een nieuwe aanbesteding. Dit

zal pas in 2024 tot resultaten leiden. Voorgesteld wordt om de hiervoor in 2023 begrote middelen middels een reservering van € 200.000 beschikbaar te houden in aanvulling op de Begroting BIJ12 2024 (zie Voorjaarsnota BIJ12 2024).

Ondersteuning provincies

BIJ12 ondersteunt de samenwerking van provincies door het organiseren van de Werkgroep Natuurbeheer, het Overleg Natuurbeheerders (van provincies en natuurbeheersorganisaties) en verschillende technisch inhoudelijke en juridische overleggen. In 2023 zijn vereenvoudigingen en verbeteringen in de wijze van afstemming tussen provincies en van provincies met hun ketenpartners voorgesteld. Implementatie van deze verbeteringen loopt nog door in 2024.

Stichting Certificering SNL

De onafhankelijke Stichting Certificering zorgt voor certificering en audits om de kwaliteit van het natuurbeheer door gesubsidieerde beheerders te borgen. De Stichting rapporteert hierover in een eigen jaarverslag. Middelen voor de Stichting zijn conform meerjarenbegroting door BIJ12 namens de provincies beschikbaar gesteld.

Kennisdeling

De informatie op de BIJ12-website over ANLb is geheel geactualiseerd om die in lijn te brengen met de uitvoering van het ANLb binnen de kaders van het Nationaal Strategisch Plan voor de implementatie van het EU Gemeenschappelijk LandbouwBeleid. Informatie over het SNL-stelsel in brede zin is beter vindbaar gemaakt op de website.

De SNL-campus bijeenkomst eind 2023 voorzag in een brede behoefte bij medewerkers van provincies en subsidieontvangers om kennis te verdiepen en ideeën te delen over verder ontwikkeling van het subsidiestelsel.

OBN Natuurkennis

Provincies dragen bij aan de ontwikkeling van kennis voor natuurbeheer en natuurherstel door deelname aan het netwerk OBN Natuurkennis en het financieren van onderzoek. Aanbesteding van onderzoeksprojecten gebeurt door BIJ12. De Vereniging van Bos- en Natuureigenaren organiseert het kennisnetwerk en zorgt voor inhoudelijke begeleiding van de onderzoeken.

OBN-onderzoeken hebben vaak een langjarig karakter. De via aanbestedingen verplichte middelen blijven in een bestedingsverplichting beschikbaar tot afronding van de betreffende onderzoeken.

2.4 Nationale Databank Flora en Fauna

De Nationale Databank Flora en fauna is in 2022 bij BIJ12 ondergebracht met de opdracht deze met een transitie van enkele jaren up-to-date te maken wat betreft ICT, governance en open databeleid. Ondertussen 'blijft de winkel open' en verzamelt de NDFF-gegevens over waarnemingen van flora en fauna, valideert die om de kwaliteit van data te kunnen borgen en stelt gegevens binnen de voorwaarden van de licentie van de Stichting NDFF ter beschikking.

Uitvoering NDFF

Het aantal beschikbare, gevalideerde waarnemingen in de NDFF is in 2023 toegenomen van zo'n 170 miljoen waarnemingen naar zo'n 200 miljoen waarnemingen.

Binnen het reguliere takenpakket voor de NDFF vroeg met name de toename van verzoeken in het kader van de Wet open overheid aan provincies, en aan de NDFF direct, en de daaruit volgende juridische procedures bijzonder veel inzet.

Ook het beheer van verouderde software, die nog vervangen moet worden, eiste veel aandacht om technische en beveiligingsrisico's te beperken. Met onder andere de vervanging van verouderde servers en ontwikkelingen van een heatmap om bij de aanpak van storingen de juiste prioriteiten te kunnen stellen.

Om de werkwijze van de NDFF en de mogelijkheden die de daarin beschikbare gegevens bieden breder onder de aandacht te brengen is in samenwerking van ketenpartners van de NDFF het webinar 'Natuurdata: wat kunnen we ermee?' gehouden dat bijzonder goed werd bekeken (ruim 500 deelnemers).

In de samenwerking met commerciële adviesbureaus op het gebied van flora en fauna zijn afspraken gemaakt over het verbeteren van het delen van door hen verzamelde data. Zo is onder andere NDFF-connector voor groene bureaus in beheer genomen.

Transitie NDFF

Het doel van het programma Transitie NDFF is om de NDFF als natuurregister duurzaam te borgen, het gebruik van de NDFF 'gratis' te maken, de in de NDFF aanwezige data ook geschikt te maken

voor iedereen die maar interesse heeft, de onderliggende techniek te laten voldoen aan de eisen van nu en te borgen dat doorontwikkeling van die techniek continu doorgang kan blijven vinden.

Dit veelzijdige programma is onderverdeeld in een viertal sporen. Onderstaande tabel bevat per spoor de bereikte resultaten in 2023 en welke activiteiten daarvoor zijn ontplooid. Ook wordt per spoor aangegeven welke uitdagingen voor liggen voor het jaar 2024

Spoor	Resultaat 2023	Activiteiten 2023	Uitdagingen 2024
Wettelijke verankering	Bestuurlijk commitment om • de NDFF wettelijk verankeren via een algemene maatregel van bestuur onder de Omgevingswet, • het feitelijk beheer bij BIJ12 te laten • te streven naar een GR van 12 provincies waarin het formeel beheer wordt belegd	Uitwerken van de nodige voorstellen, Meenemen van betrokken actoren in het proces, Zorgen voor samenhang en verbinding	Het daadwerkelijk tot stand brengen van een GR waar alle GS-en en PS-en achter moeten staan!
Inbedding binnen BIJ12	Inmiddels werkt het NDFF-team op vele fronten samen met afdelingen van BIJ12. Veel interactie met inkoop, bedrijfsjurist, architecten, bedrijfsvoering en vanzelfsprekend ook binnen NiNb. Inmiddels is de 'way-of-working' binnen het NDFF-team volledig gebaseerd op Agile, wat heeft geleid tot een verzoek tot formatie-uitbreiding voor een Product Owner en Scrummaster.	Invoering van agile werken binnen het team. Vastgelegde 'way-of-working' waarop het werk wordt georganiseerd. Deelname aan de nodige overleggen met afdelingen binnen BIJ12.	Voor komende periode ligt de uitdaging voor om een nieuw formatieplan te maken voor de NDFF en daarop besluitvorming te organiseren.
Vernieuwing ICT	Via een aantal 'proof of concepts' zijn keuzes voor in te zetten techniek voorbereid. Denk aan het gebruik maken van Azure als cloud-omgeving, en toepasbaarheid van beschikbare basiscomponenten. Er is nu een Azure-omgeving draaiend, waarin het mogelijk is om applicaties duurzaam te ontwikkelen en beheren en is het eerste product 'de soortenverkenner' beschikbaar.	Proof of concepts. Opbouw en inrichten Azure. Opbouw en inrichten Gitlab en Gitops omgeving. Ontwikkeling soortenverkenner. In de lucht houden bestaande omgeving (voor bestaande dienstverlening). Bouwen en in gebruik nemen van nieuwe NDFF-app,	Via diverse gebruikerstests 'live' brengen van de soortenverkenner. Bouwen van de nieuwe toegang tot de NDFF (website met achterliggende applicaties). Verbeteren van het validatie-portal.
Datakwaliteit	Eerste versie van Open Data Beleid (ODB) voor de NDFF beschikbaar.	Via diverse werkgroepsessies komen tot het ODB Werken aan conceptversie datastrategie.	De datastrategie bespreken met betrokken actoren en komen tot besluitvorming.

2.5 Faunazaken

BIJ12 zorgt er namens de provincies voor dat grondgebruikers die schade ondervinden door natuurlijk in het wild levende diersoorten onder bepaalde voorwaarden een tegemoetkoming in de faunaschade ontvangen. In 2023 zijn ongeveer 8800 tegemoetkomingsaanvragen ingediend. Voor acht provincies voerde BIJ12 de ganzenregeling uit en voor Gelderland ook de edelhertenregeling. Voor de provincie Utrecht keerde BIJ12 een tegemoetkoming in de dassenschade uit aan grondgebruikers met een dassenovereenkomst.

In 2023 is geïnvesteerd in de digitalisering van de afhandeling van de wolvenschade. Het aantal aanvallen is dermate gegroeid dat handmatig afhandeling te veel tijd kostte. In 2022 is ingezet op de koppeling met het systeem FRS waarin bejaaggegevens worden geregistreerd. Voor de beoordeling van de aanvragen voor een tegemoetkoming zijn die bejaaggegevens relevant. Doel van deze investeringen was om tegemoetkomingsaanvragen in faunaschade tijdig en juist af te handelen. De digitale koppeling met FRS heeft in 2023 gezorgd voor een soepelere afhandeling. Ook de inzet van het BIJ12-loket draagt hieraan bij. Zij nemen vaker telefonisch contact op met grondgebruikers als deze benodigde gegevens nog niet aangeleverd hebben.

Daarnaast heeft BIJ12 in het kader van voorlichting en de afhandeling van de schademeldingen in het kader van de wolf actief bijgedragen aan een aantal bijeenkomsten over wolven. Daar is veel belangstelling voor geweest. Er is veel onrust onder veehouders. En ook bij burgers ontstaan steeds meer zorgen over de veiligheid voor mensen en dieren. Dit heeft mede geleid tot diverse WOO verzoeken die opgepakt zijn.

In 2023 de Europese aanbesteding voor de opdracht om faunaschade te taxeren plaatsgevonden. Op 31 oktober 2023 eindigde de contracten met twee taxatiebureaus na een periode van vier jaar. De nieuwe contractperiode is gestart op 1 november 2023.

In 2023 zijn er 365 bezwaren afgehandeld (waarvan ongeveer 250 uit eerdere jaren). Begin 2024 wachten 341 bezwaren nog op behandeling, ontvangen in 2023 en daarvóór. Daarnaast staan er 38 beroepszaken open. 11 hiervan worden door Noord-Holland opgepakt (Er is één gebundeld verweer ingediend). Opmerkelijk is dat er in 2023 veel meer beroepen zijn ingediend dan in 2022. De toename kan (deels) worden verklaard door de beroepen tegen de beleidsregel 20% eigen risico in Noord-Holland, en de beroepen waarin de schade veroorzaakt is door de wolf. Voorts kan de toename worden verklaard door de toename van het aantal bezwaren.

Eind 2022 en in 2023 zijn diverse onderzoeken opgeleverd:

- Van gansrijk naar kansrijk
- Populatiebeheer
- Verstoringseffecten van het schot rond Natura 2000-gebieden
- Schade door roeken aan mais
- Bird Alert
- Herziening tegemoetkomingssystematiek

Aan de eerste drie onderzoeken is aandacht geschonken op het door BIJ12 georganiseerde kennissymposium. Dit vond plaats op dinsdag 28 maart 2023 met als thema 'Het faunadossier: de wet, beleid en beheer'. Deze dag, met in de ochtend twee plenaire presentaties en in de middag de mogelijkheid om deel te nemen aan een drietal deelsessies, bevorderde kennisdeling en netwerken met zo'n 150 stakeholders op het gebied van faunabeheer/faunabeleid

Afgelopen kwartaal hebben daarnaast twee internationale conferenties plaatsgevonden waar BIJ12 een bijdrage aan heeft geleverd: Wolves Across Borders in Zweden en AEWA in Duitsland. Bij de internationale conferentie over wolven zijn de ervaringen die landen hebben opgedaan gedeeld en is gedeeld hoe BIJ12, namens de provincies de monitoring en schadeafhandeling oppakt.

In Duitsland heeft de 8ste bijeenkomst van de Europese werkgroep voor Ganzenbeleid plaatsgevonden. Tijdens deze werkgroep is de huidige stand van zaken voor de populatiemodellen van de verschillende soorten, de relatie tussen ganzenaantallen en schade, en wat de volgende stappen moeten zijn besproken. De grootste nadruk voor de aankomende jaren ligt op het verbeteren van de afschotregistraties en de telprotocollen.

BIJ12 heeft opdracht verleend voor het ontwerpen van verschillende methodes waarmee schade, waarvoor geen tegemoetkoming wordt verleend, in beeld kan worden gebracht. Hier is behoefte aan, onder andere als gevolg van het sluiten van de jacht op haas en konijn in een aantal provincies, en om te voorzien in de toenemende eisen om landelijke en provinciale vrijstellingen te onderbouwen. Voor deze soorten wordt geen tegemoetkoming verleend, en dus is er slecht zicht op de omvang van de schade die deze soorten toebrengen. Ook LNV is bij deze opdracht betrokken. Het resultaat van de opdra2.cht wordt meegenomen in de impactanalyse die door LNV, in samenspraak met provincies, FBE's en BIJ12 wordt uitgevoerd, om de gevolgen van het sluiten van de jacht op genoemde soorten in beeld te brengen.

2.6 AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)

BIJ12 voert het secretariaat van de AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG). De Waterwet biedt iedereen die denkt schade te ondervinden als gevolg van een grondwateronttrekking of -infiltratie, de mogelijkheid de desbetreffende provincie te verzoeken hiernaar een onderzoek in te stellen.

In 2023 heeft de ACSG een lichte daling gezien in het aantal verzoeken om onderzoek, dat door de provincies is voorgelegd. Een duidelijke reden daarvoor is nog niet te geven. Hierbij wordt wel opgemerkt dat zich binnen een aantal verzoeken van gebouwschade dertig of meer schadeobjecten bevinden, waardoor dit zeer tijdsintensieve projecten zijn. In totaal zijn er acht onderzoeken afgerond en zijn er zes nieuwe verzoeken om onderzoek aan de commissie voorgelegd. Per 31 december 2023 zijn 30 onderzoeken gaande.

De ACSG heeft de onderzoeksmethoden verfijnd. Zo is de notitie over de berekening van het invloedsgebied, de zogenaamde contournota, nader uitgewerkt en geactualiseerd. Verder heeft de commissie in een eerder stadium al besloten om bij nieuwe schadeberekeningen uit te gaan van de Waterwijzer Landbouw (WWL) en de berekeningsmethode aan de hand van de TCGB en HELP-tabellen te verlaten. Aanvullend hierop heeft de commissie besloten bij voorkeur de regionale versie van de WWL te hanteren boven de WWL-tabel versie.

2.7 Regeling Drugsafvaldumpingen

Vanaf 1 januari 2021 voert BIJ12 centraal de provinciale subsidieregeling voor gedupeerden van drugsafvaldumpingen uit. In totaal zijn er 103 aanvragen ingediend in 2023. Hiervan hebben er 39 betrekking op drugsafvaldumpingen die plaatsvonden in 2022, 15 dumpingen hebben betrekking op 2021 en 2 op 2020.

Provincies, IPO en het Rijk werken aan een advies voor een ruimere compensatie voor particulieren. Dit in vervolg op een aangenomen Kamermotie. Met de voorjaarsnota zijn de restantbudgetten vanaf 2021 van de subsidieregeling toegevoegd aan de begroting voor de verruiming van de regeling.

Daarnaast wordt een advies opgesteld voor de mogelijke omzetting van de regeling naar een Rijksregeling. BIJ12 is aangesloten om de feitelijke gegevens te leveren om besluitvorming door provincies voor bovenstaande zaken mogelijk te maken. Hierover wordt pas in 2024 besloten.

2.8 Gemeenschappelijke BeheerOrganisatie (GBO)

De unit GBO-provincies voert onder meer het functioneel beheer uit over 22 landelijke keten-informatiesystemen en services.

In 2023 zijn de architectuurkaders vastgesteld. Doel van deze architectuur is sturing van de informatievoorziening in de gewenste richting zodat BIJ12 de provincies kan blijven ondersteunen bij de uitvoering van wettelijke taken met kennis, informatie en data over bijvoorbeeld het landelijk gebied en de fysieke leefomgeving. De structuur is gebaseerd op de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA) van de rijksoverheid en de Provinciale Enterprise Referentie Architectuur (PETRA) van de provinciale overheden.

Kern van deze architectuurkaders is dat informatieproducten worden opgebouwd uit tien herbruikbare, inherent veilige en duurzaam ontworpen basiscomponenten. Deze componenten zijn geselecteerd t.b.v. de opdrachten die BIJ12 uitvoert en zorgen door herbruikbaarheid voor uniformiteit, beheersbaarheid en effectiviteit. Binnen GBO is een nieuw team BasisComponenten (BaCo) gestart; hierin wordt de kennis en de toepassing van deze basiscomponenten geborgd.

In 2022 is het programma Vereenvoudiging en Uniformering Informatievoorziening ICT Landschap (V&U) gestart. Het belangrijkste doel is het creëren van een overzichtelijk en goed beheersbaar landschap van informatieproducten. Dit landschap moet de komende jaren in de behoefte van BIJ12 en de provincies voorzien en aan de wettelijke en aanvullende architectuurkaders voldoen. Vanuit dit programma zijn onderzoeken uitgevoerd voor de in beheer zijnde informatieproducten en verbeterplannen opgesteld. Voor Archeodepot, het informatieproduct waarin informatie over opgegraven (roerende) archeologische monumenten wordt bewaard, is de herbouw gestart.

De Agile werkwijze is in 2023 volledig doorgevoerd binnen GBO voor de ontwikkeling van informatieproducten, product owners binnen de ontwikkelteams zorgen ervoor dat de belangen van de provincie sterk worden vertegenwoordigd. Met de flexibiliteit en wendbaarheid die agile werken biedt, kan de ontwikkeling van de informatieproducten beter aansluiten op veranderende omstandigheden. Portfoliomanagement zorgt hierbij voor een eenduidige koers op basis waarvan in- en uitstroom van alle informatieproducten voor geheel BIJ12 gereguleerd is en waarmee investeringsbesluiten op basis van schaarse resources genomen kunnen worden. Ieder kwartaal komen de Agile ontwikkelteams bij elkaar voor de planning in het PI event, hiermee wordt binnen BIJ12 naast effectiviteit en efficiëntie vooral verbinding en samenwerking bewerkstelligd. Er is gestart met operations management, hiermee wordt continue verbetering gerealiseerd op de

operationele processen en worden de Agile ontwikkelteams ondersteund. Zo kunnen zij efficiënter en effectiever opereren en samenwerken, zowel intern als extern.

In 2023 zijn de volgende nieuwe informatieproducten live gegaan:

- BeSI: Met de Beschermde Soorten Indicator (BeSI) zien initiatiefnemers of er op de locatie van de werkzaamheden beschermde dier- of plantensoorten aanwezig kunnen zijn. BeSI is opgenomen in de vergunningscheck van de Omgevingswet.
- IKN: De Informatie Kaart Natuur (IKN) biedt actuele en betrouwbare beleidsinformatie over (beschermde) natuurgebieden.
- NDVH: Voor de Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen is het deel met de habitattypiekarteringen in gebruik genomen.

Aan de Risicokaart, waarop diverse risico's in de directe leefomgeving vindbaar worden gemaakt, is gewerkt om deze aan te passen naar de vastgestelde basiscomponenten. De kaartinformatie is geïntegreerd in de "Atlas van de Leefomgeving", een samenwerking tussen verschillende overheden met als doel om zo helder mogelijk informatie over de leefomgeving te presenteren. Hierbij zijn kaartlagen aangepast zodat deze naar de juiste datasets kijken en is ervoor gezorgd dat vanuit de Risicokaart direct voor bepaalde risicosoorten naar de juiste kaartlagen op de Atlas van de Leefomgeving wordt gelinkt.

Er is voor de Landelijke Database Overstromingsrisico's (LDO) een Europese Aanbesteding geweest. In de laatste maanden is aan het nieuwe LDO gebouwd; deze is vlak na de jaarwisseling in januari 2024 live gegaan.

De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is een landelijke voorziening van bodem-, ondergrond- en grondwatergegevens. Aanlevering en gebruik is voor bestuursorganen -dus ook provincies- wettelijk verplicht. Elke provincie heeft zijn eigen BRO-coördinator, voor provincie overschrijdende zaken is een interprovinciale BRO-coördinator bij BIJ12 aangesteld.

In 2023 zijn de BRO-coördinatoren weer regelmatig bij elkaar geweest om kennis te delen over de implementatie van de BRO, knelpunten te bespreken en eventueel te escaleren. De interprovinciale BRO-coördinator heeft de provincies vertegenwoordigd in diverse overleggen en heeft coördinerend opgetreden bij publieke consultaties. Daarnaast heeft de interprovinciale BRO-coördinator een start gemaakt met het organiseren van de komende implementatie van een uitbreiding van de BRO. Belangrijkste wapenfeit is wel dat in 2023 het netwerk rondom BRO-zaken goed is aangetrokken, zowel interprovinciaal als extern; provincies zijn volwaardig gesprekspartner.

De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht lidstaten om zesjaarlijks gebieden met een mogelijk overstromingsrisico te actualiseren, overstromingsrisicokaarten te maken en een beheerplan te schrijven. Voor de productie en ontsluiting van de kaarten (via de Risicokaart) zijn provincies verantwoordelijk. BIJ12 levert de ROR-coördinator, die de voorzitter van de werkgroep kaarten is. In 2023 is de werkgroep kaarten geformeerd met deelnemers van provincies, waterschappen, RWS en Deltares. Er is een werkplan opgesteld voor de periode 2023-2025. De eerste inhoudelijke vraagstukken over de kartering zijn bediscussieerd en landelijk gedeeld op de ROR-dag in november. De ROR-coördinator heeft als vertegenwoordiger van de werkgroep kaarten tevens zitting in diverse werk- en overleggroepen. Belangrijkste wapenfeit is de bijdrage vanuit de werkgroep kaarten aan de definitie van criteria voor de bepaling van gebieden met een overstromingsrisico.

2.9 Interne organisatie (Directie en Bedrijfsvoering)

In 2023 is verder vormgegeven aan de versterking van bedrijfsvoering binnen de vereniging IPO. Het traject om te komen tot één geïntegreerde afdeling Bedrijfsvoering voor IPO heeft in 2023 inzet gevraagd van alle medewerkers van bedrijfsvoering. Dit project is eind 2023 in de besluitvormingsfase terecht gekomen. Het uitzoeken van vraagstukken met betrekking tot de integratie, overleg met de medezeggenschap en het goed formuleren van de te nemen besluiten heeft gezocht voor een langduriger traject dan was voorzien.

Er is verder vormgegeven aan de ontwikkeling van medewerkers door gesprekken met medewerkers. In de gesprekken tussen medewerker en leidinggevende is aandacht gegeven aan trainingen en opleidingen gericht op de behoeftes van de individuele medewerkers. Er is echter nog steeds relatief weinig gebruikgemaakt van de inzet van het POB (Persoonlijk Ontwikkel Budget).

In 2023 is de website van BIJ12 helemaal vernieuwd. De website (BIJ12.nl) is overzichtelijker geworden en heeft een thematische indeling gekregen zodat de informatie overzichtelijker wordt aangeboden aan de doelgroep.

Ook heeft in 2023 onderzoek plaatsgevonden naar de digitale toegankelijkheid. Dit heeft geresulteerd in een aantal adviezen welke in 2024 verder wordt opgepakt.

3 Algemene uitgangspunten voor financiële verslaglegging

3.1 Richtlijn voor verslaglegging

Voor organisaties zonder winststreven zijn bijzondere eisen gesteld aan de jaarverslaggeving. Deze eisen staan in de Richtlijn 640 (RJ 640). Een belangrijke voorwaarde voor de jaarrekening is dat de werkelijke baten en lasten vergeleken worden met de Jaarrekening van het IPO is conform deze richtlijn opgesteld.

3.2 Personele kosten

De personeelskosten zijn voor de personeelsbegroting 2023 berekend op basis van de betreffende maximale salarisschalen.

Bij personeelsswisselingen is gebleken dat sommige functies moeilijk ingevuld kunnen worden. Dit heeft zijn weerslag op de uitputting van de personeelsbegroting. In 2023 was de formatie ingevuld met vast personeel en een aantal detacheringen en ingehuurd medewerkers.

3.3 Fiscaliteit

3.3.1 Btw

De vergoeding die BIJ12 ontvangt voor de geleverde diensten aan haar leden (de provincies) is vrijgesteld van omzetbelasting, tenzij de geleverde diensten vallen onder artikel 9, lid 1f van het Uitvoeringsbesluit omzetbelasting 1968 en artikel 9a van de Uitvoeringsbeschikking omzetbelasting 1968. Indien de geleverde diensten vallen onder deze wetsartikelen is wél btw verschuldigd en kan de omzetbelasting die BIJ12 in rekening heeft gekregen en samenhangt met deze diensten, in aftrek gebracht worden.

Op basis van afspraken met de belastingdienst vallen de activiteiten van BIJ12, uitgezonderd die van GBO-provincies, onder de vrijstellingsregeling.

3.3.2 Vennootschapsbelasting

In overleg met de belastingdienst is afgesproken dat IPO/BIJ12 handelt in de lijn van de samenwerkingsvrijstelling voor de activiteiten ten behoeve van de provincies. IPO/BIJ12 heeft geen winststreven. Volgens deze gedragslijn is altijd gehandeld. In de statuten, waarin de automatische restitutie van overschotten is opgenomen, is dit vastgelegd. Ook op activiteiten voor derden wordt geen winst behaald. Alleen de werkelijke kosten en interne uren – tegen een kostendekkend uurtarief zonder winstopslag – worden doorberekend.

3.4 Reserves en voorzieningen

3.4.1 Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves van BIJ12 laten in tabel 1 het volgende saldo zien per 31 december 2023:

Bestemmingsreserve				
	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Voorstel onttr restitutie 2023	Saldo na restitutie 2023
Vegetatie karteringen	1.600.000	1.600.000	300.000	1.300.000
Stikstof	100.770	100.770	100.770	-
GBO	138.747	138.747	138.747	-
Totaal bestemmingsreserve	1.839.517	1.839.517	539.517	1.300.000
Resultaat boekjaar	1.793.620	4.417.137,20	6.210.757	-

Toelichting

3.4.2 Voorziening Faunazaken

Voor Faunazaken is in 2022 een voorziening van € 10.854.074 voor overloop van faunaschade getroffen. In 2023 is de voorziening met € 2.033.140 afgenomen, wat resulteert in een totale voorziening van € 8.820.934. Het gaat om schades die vóór en in 2023 zijn ontstaan en in 2023 nog hadden moeten worden uitbetaald. In verband met het feit dat de betreffende aanvragen nog niet afgerond zijn ultimo 2023, heeft de uitbetaling nog niet plaats kunnen vinden. De mutaties op de voorziening zijn verwerkt in de rekening-courant posities die de provincies hebben met BIJ12 voor Faunazaken (zie bijlage A).

3.4.3. Voorziening openstaande verlofuren

In de jaarrekening 2023 is conform de geldende verslaggevingsstandaarden voor de openstaande verlofuren een voorziening getroffen ten laste van de exploitatie. Deze toename is voornamelijk het resultaat van het toegenomen aantal vaste medewerkers

3.4.4 Bestedingsverplichtingen

In december 2017 zijn de statuten van het IPO gewijzigd. Eén van de wijzigingen betrof de aanscherping van de terugbetalingsverplichting bij overschotten. Het gevolg van deze wijziging is dat er geen nieuwe reserves gevormd worden.

Indien projecten doorlopen naar het volgende jaar kan hiervoor wel een bestedingsverplichting opgenomen worden. Voor overlopende projecten is een bestedingsverplichting verwerkt in het resultaat 2020 voor resultaatsbestemming. Na 2 jaar vervalt een restant van de bestedingsverplichtingen automatisch en vloeien deze middelen terug naar de provincies via het resultaat voor bestemming. Bij de units komt dit tot uitdrukking in de diverse baten. Dit wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten (hoofdstuk 5).

3.5 Risicobeheersing en voorkomen van fraude

BIJ12 voert als operationele eenheid binnen het IPO-taken uit voor de provincies. Bij de uitvoering van de provinciale taken heeft BIJ12 soms ook te maken met ketenpartners (ministeries, waterschappen en natuurorganisaties). Om de risico's bij de uitvoering van deze taken te beperken, vindt er aan de voorkant op verschillende niveaus afstemming plaats over welke taken uitgevoerd gaan worden. De taken landen uiteindelijk in het jaarplan en de begroting, in detail uitgewerkt in het Werkplan BIJ12. De tussentijdse bijsturing op en verantwoording over de uitgevoerde taken, gebeurt middels de kwartaalrapportages van het Werkplan BIJ12, die worden toegezonden aan de voor BIJ12 relevante ambtelijke adviescommissies (AAC's). Hieronder worden de belangrijkste risico's in de uitvoering van die taken benoemd:

- 1) Het risico op het ontstaan van tekorten wordt beperkt omdat enkel door de provincies vastgestelde taken (inclusief de bijbehorende financiering) worden uitgevoerd. Dit geldt tevens voor de activiteiten voor ketenpartners.
- 2) Voor de beheersing van risico's bij opdrachtverlening aan derden is de inkoop centraal ingericht en zijn de werkprocessen beschreven. In deze processen is de nodige aandacht voor de toetsende en controlerende rol van Directie en Bedrijfsvoering op de projectuitvoering door de units.
- 3) Het risico in het betalingsverkeer is afgedekt door de wijze van inrichting van het betaalproces. Voor de betaling vindt er conform de vastgestelde AO een naam-nummer controle plaats en dienen er twee handtekeningen gezet te worden voordat de betaling definitief is.

- 4) Het risico op fraude in de bedrijfsvoering wordt laag ingeschat. Het kantoor is ingericht met een open setting waardoor het onttrekken van goederen snel op zou vallen. Gezien de aard van de goederen zou eventuele schade beperkt zijn. In 2019 is het integriteitsbeleid vastgesteld en in een medewerkersbijeenkomst is de functie van de interne en externe vertrouwenspersoon toegelicht om de mogelijkheden voor medewerkers, om misstanden en vermoedens van fraude te melden, onder de aandacht te brengen.
- 5) Op het vlak van ICT-veiligheid is hebben we diverse securitymaatregelen doorgevoerd. Het afgelopen jaar is het positieve effect daarvan merkbaar in de hoge betrouwbaarheid van de ICT-voorzieningen en het lage aantal incidenten. Ten aanzien van de applicaties voor de provincies die BIJ12 in beheer heeft, is door de externe dienstenleverancier een nieuw en veilig ICT-platform in gebruik genomen.

4 Wat heeft de uitvoering van activiteiten gekost?

4.1 Balans BIJ12 2023

Balans BIJ12 per 31 december 2023		
(vóór resultaatbestemming, bedragen in euro's)		
	31.12.2023	31-12-2022
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	694.647	625.526
Vlottende activa		
<u>Vorderingen en overlopende activa</u>		
vorderingen	8.732.693	8.076.274
overlopende activa	21.912.757	19.615.955
	30.645.450	27.692.229
Liquide middelen		
Liquide middelen	5.966.178	10.130.285
Totaal activa	€ 37.306.274	€ 38.448.040
	31.12.2023	31-12-2022
Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene (overige reserves)	3.268.711	2.011.060
Resultaat boekjaar	4.417.137	1.563.620
	7.685.848	3.574.680
Voorziening	8.960.744	10.968.371
Vlottende passiva		
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Kortlopende schulden	6.270.737	9.032.417
Overlopende passiva	14.388.944	14.872.571
	20.659.682	23.904.988
Totaal passiva	€ 37.306.274	€ 38.448.039

Voor de toelichting op de balans wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening IPO/BIJ12.

4.2 Staat van baten en lasten 2023

De Staat van baten en lasten wordt voor de herkenbaarheid gepresenteerd conform de opzet van de gewijzigde begroting bij Najaarsnota BIJ12 2023. In tabel 2 wordt het saldo per unit gepresenteerd.

Tabel 2: Staat van baten en lasten

	Werkelijke uitgaven Excl. BTW 2023	Werkelijk uitgaven Incl BTW 2023	Gewijzigde begroting Incl BTW 2023
Stikstof en Natura2000			
Personele lasten	1.596.956	1.431.956	1.703.712
Uitvoeringskosten	548.563	548.563	739.623
Beheer AERIUS	1.980.770	1.980.770	1.980.770
Stelpost IPSN	3.664.751	3.664.751	5.056.000
Informatiepunt stikstof (LNV)	1.021.419	1.021.419	1.673.000
Totale kosten	8.812.458	8.647.458	11.153.105
Interne organisatie			
Personele kosten	4.447.400	4.343.624	5.031.342
Huisvesting en ICT	1.915.414	2.057.614	1.691.685
Communicatie en publicaties	145.436	158.212	65.239
Overige kosten	542.555	568.887	284.599
Totale kosten	7.050.805	7.128.336	7.072.865
Natuurinformatie en Natuurbeheer			
Personele kosten	3.100.664	3.100.664	3.537.987
Uitvoeringskosten natuurinformatie	2.509.947	2.509.947	5.951.992
Uitvoeringskosten natuurbeheer	1.217.382	1.217.382	2.434.972
Uitvoeringskosten NDFF	1.750.714	1.750.714	3.120.000
Totale kosten	8.578.707	8.578.707	15.044.951
Drugsafval dumpingen			
Personele kosten			45.000
Uit te keren subsidies	1.075.300	1.471.438	3.203.000
Totale lasten	1.075.300	1.471.438	3.248.000
GBO			
Personele kosten	3.697.799	4.713.426	4.648.768
Uitvoeringskosten	4.586.758	5.846.543	6.230.549
Totale lasten	8.284.557	10.559.969	10.879.317
Faunazaken			
Personele kosten	1.732.229	1.642.229	1.458.782,00
Uitvoeringskosten	2.133.630	2.130.217	1.361.188,00
Open-eind-regeling afhandelen faunaschades	64.478.484	64.478.484	41.954.568,00
Totale lasten	68.344.343	68.250.930	44.774.538
ACSG			
Personele kosten	440.639,18	440.639,18	631.616
Uitvoeringskosten	1.014.597,64	1.014.597,64	353.959
Totale lasten	1.455.237	1.455.237	985.575
Total lasten	103.601.407	106.092.074	93.158.351
Bijdrage Provincies uitvoerende taken	101.850.161	93.282.699,41	84.139.220
Diverse baten	6.168.383	6.168.383	9.019.131
Totaal baten	108.018.544	99.451.082	93.158.351
RESULTAAT	4.417.137	-6.640.992	-

5 Toelichting op de Staat van baten en lasten 2023

5.1 Lasten

Hieronder staat per onderdeel van BIJ12 een toelichting op de belangrijkste lasten en uitzonderlijke situaties van 2023.

Tabel 3: Baten en lasten per Unit

	Werkelijke uitgaven Excl. BTW 2023
Stikstof en Natura2000	
Personele lasten	1.596.956
Uitvoeringskosten	548.563
Beheer AERIUS	1.980.770
Stelpost IPSN	3.664.751
Informatiepunt stikstof (LNV)	1.021.419
Totale kosten	8.812.458
Provinciale bijdragen	9.943.104
Baten derden	1.044.483
Totale baten	10.987.587
Saldo Stikstof en Natura2000	2.175.129
Interne organisatie	
Personele kosten	4.447.400
Huisvesting en ICT	1.915.414
Communicatie en publicaties	145.436
Overige kosten	542.555
Totale kosten	7.050.805
Provinciale bijdragen	8.258.263
Totale baten	8.258.263
Saldo Interne Organisatie	1.207.458
Natuurinformatie en Natuurbeheer	
Personele kosten	3.100.664
Uitvoeringskosten natuurinformatie	2.509.947
Uitvoeringskosten natuurbeheer	1.217.382
Uitvoeringskosten NDFF	1.750.714
Totale kosten	8.578.707
Provinciale bijdragen	4.693.134
Overige baten	4.075.484
Totale baten	8.768.618
Saldo Natuurinformatie en Natuurbeheer	189.911

Drugsafval dumpingen		
Personele kosten		
Uit te keren subsidies	1.075.300	
Totale lasten	1.075.300	
Baten derden	1.048.416	
Totale baten	1.048.416	
Saldo drugsafval dumpingen	-26.884	
GBO		
Personele kosten	3.697.799	
Uitvoeringskosten	4.586.758	
Totale lasten	8.284.557	
Provinciale bijdragen	8.567.461,76	
Totale baten	8.567.462	
Saldo GBO	282.905	
Faunazaken		
Personele kosten	1.732.229	
Uitvoeringskosten	2.133.630	
Open-eind-regeling afhandelen faunaschades	64.478.484	
Totale lasten	68.344.343	
Rekening couranten provincies betreft FZ	21.576.369	
Provinciale bijdragen	47.316.572	
Totale baten	68.892.941	
Saldo Faunazaken	548.598	
ACSG		
Personele kosten	440.639,18	
Uitvoeringskosten	1.014.597,64	
Totale lasten	1.455.237	
Rekening couranten provincies betreft ACSG	336.390	
Provinciale bijdragen	1.158.866	
Totale baten	1.495.257	
Saldo ACSG	40.020	
Totaal positief resultaat	4.417.137	

5.1.2 Expertiseteam Stikstof & Natura 2000

Begroting

De begroting van de unit Expertiseteam Stikstof & Natura 2000 bestaat uit drie onderdelen plus de stelpost IPSN:

- Personeelsbudget
- Uitvoeringsbudget (exclusief € 100.770 bestemmingsreserve)
- Ontvangen subsidies derden (hierover leggen we verantwoording af aan de subsidieverlener)
- Stelpost IPSN

Balans

De Unit Expertiseteam Stikstof & Natura 2000 heeft in 2023 te maken gehad met een onderuitputting. De onderuitputting betreft een totaalbedrag van € 2,18 miljoen waarvan € 0,85 mln. miljoen voor rekening van de unit en € 1,314 miljoen voor rekening van de stelpost IPSN.

Toelichting resultaat Unit Expertiseteam Stikstof en & Natura 2000

Dubbeltelling baten subsidie LNV

Per abuis is in de Voorjaarsnota BIJ12 2023, bij het verwerken van de subsidiebeschikking LNV voor 2023, de eerder begrootte bijdrage LNV van € 463.000 voor het informatiepunt niet in mindering gebracht. Dat betekent dat deze ten onrechte in de bijdragen van provincies is opgeteld. Verrekening van dit bedrag en restitutie aan de provincies vindt plaats via de jaarrekening 2023.

Personeel

Circa € 272.000 van de onderuitputting heeft te maken met de post salarissen, payroll en detachering. Een aantal vacatures is (tijdelijk) niet ingevuld: door doorstroom van personeel zijn afgelopen jaar frequent vacatures ontstaan. Enkele vacatures zijn lang onvervuld gebleven: het blijft een opgave om de juiste mensen te vinden voor openstaande vacatures. Uiteindelijk stond er eind 2023 nog slechts één vacature open. Een deel van de onderuitputting ontstaat omdat er, ondanks expliciete aandacht, gedurende 2023 nauwelijks gebruik is gemaakt van opleidingsmogelijkheden.

Uitvoeringsbudget

Diverse, vaak kleine onderbestedingen op de verschillende posten binnen het Uitvoeringsbudget tellen op tot een totaal van € 191.060. Hier liggen verschillende incidentele oorzaken aan ten grondslag, waaronder het efficiënt werken met de beschikbare middelen. Het grootste deel van deze onderbesteding is te verklaren door het niet intern verrekenen van de incidentele interne inzet van GBO bij de ontwikkeling van de applicatie ter ondersteuning van de Legalisatie PAS-meldingen. Het betreft ontwikkel- en inregelkosten (TOPdesk, PowerBI) en kosten voor advisering vanuit het team Informatievoorziening (IV-team; onder andere voor de ontwikkeling van een Gegevens Leveringsprotocol (GLP), borgen van de dataveiligheid en het voldoen aan (de wet) AVG). In totaal is door GBO inzet geleverd die optelt tot een bedrag van circa € 165.000. Op basis van het werkplan voor het Expertiseteam 2024 en met nieuwe afspraken met de IPLG, gaan we er van uit dat de begrootte middelen in 2024 volledig worden ingezet.

Toelichting resultaat Stelpost IPSN

In 2022 is de IPSN van start gegaan (Programmaplan vastgesteld in mei 2022) Vervolgens zijn na intensief overleg tussen BIJ12 en de IPSN gedurende de eerste helft van 2023 afspraken gemaakt. Vanaf dat moment is er gewerkt aan het inzichtelijk maken van benodigd onderzoek, kennisdeling, monitoring en rapportage en de benodigde inzet van capaciteit daarvoor.

Inhuur

Een groot deel van de stelpost IPSN bij BIJ12 is begroot voor inhuur van aanvullende expertise (59% van de totale begroting). Op deze inhuur is circa € 417.000 minder uitgegeven dan begroot. De meest belangrijke afwijkingen -naast kleine onderuitputtingen op de vele inhuurcontracten- zijn:

- De inzet van een secretaris/ PMO is versneld afgebouwd (ca -80.000)
- De inzet van externe juridische expertise is ca - € 42.000 lager uitgevallen

Vacatures

Op de post vacatures van € 206.000 zijn geen uitgaven gedaan. Er is intensief geworven maar de vacatures konden niet (tijdig) worden ingevuld. Het blijft een uitdaging de juiste mensen te vinden. Daar waar dat wel is gelukt, zijn de kosten meegenomen onder de salariskosten BIJ12 (zie hieronder).

Doorbelastingen BIJ12

Deze post is circa € 140.000 lager uitgevallen. De kosten zijn begroot tegen de maximum salarisschalen terwijl de uiteindelijke doorbelasting conform afspraak plaatsvindt tegen de werkelijk gemaakte kosten. Bovendien zijn enkele diensten niet afgenomen waardoor niet alle begrote kosten zijn doorbelast. Een medewerker van BIJ12 die werd ingezet tlv de IPSN is gedurende 2023 naar IPO-bureau overgegaan. Omdat hiervoor geen budget is overgeheveld naar IPO-bureau is dit een meevaller voor de IPSN.

Landsadvocaat

Voor de landsadvocaat is in de Begroting IPSN een bedrag van € 100.000 opgenomen voor juridische adviezen. LNV is contractpartner voor de Landsadvocaat. Er zijn door de Landsadvocaat wel werkzaamheden verricht maar er zijn geen kosten aan de IPSN doorbelast.

Productkosten

Er is in de Begroting BIJ12 2023 een stelpost opgenomen voor opdrachten gericht op productontwikkeling (€ 400.000). Er zijn minder opdrachten voor realisatie van producten uitgezet. Van de post is €124.394 benut. Dat leidt tot een onderbesteding van ruim € 275.000.

Algemene kosten

De algemene kosten is een verzamel post voor allerlei kleine uitgaven zoals zaalhuur, lunch, gastsprekers, faciliteiten en externe sessies, etc. Deze post is nagenoeg volledig besteed.

Post onvoorzien

In de begroting IPSN is een post onvoorzien van € 300.000 opgenomen om eventuele risico's in het programma te kunnen dekken. Het is niet nodig geweest om de post onvoorzien aan te spreken.

5.1.3 Natuurinformatie

Op de Personele kosten voor de unit Natuurinformatie en natuurbeheer is een onderbesteding van zo'n € 437.000 gerealiseerd door enkele vacatures die niet op korte termijn ingevuld konden worden.

Op de Uitvoeringskosten Natuurinformatie is een positief saldo gerealiseerd van zo'n € 3,4 miljoen ten opzichte van de begroting. Een groot deel hiervan heeft betrekking op vooruit ontvangen baten voor het Verbeterprogramma VHR monitoring (subsidie van het ministerie van LNV) ad ruim 1,7 miljoen. Daarnaast veroorzaakt vertraging in enkele projecten een onderbesteding van zo'n € 1 miljoen. In de Voorjaarnota 2024 is voorgesteld het resterende budget (€ 486.000) beschikbaar te houden middels resultaatbestemming. Het gaat daarbij om:

- Herbouw Rekenmodule Natuurnetwerk Nederland (€ 226.000)
- Kennisdocumenten beschermde soorten (€ 90.000)
- Innovatie monitoring met remote sensing (€ 170.000)

Binnen de Uitvoeringskosten Natuurinformatie is ook rekening gehouden met de inrichtingen van geautomatiseerde verwerking van gegevens over uitvoering van de Bossenstrategie. Doordat besluitvorming in het IPO-bestuur hierover pas in januari 2024 heeft plaatsgevonden, is deze opgave niet gerealiseerd in 2024. In de Voorjaarnota 2024 is voorgesteld het resterende budget (€ 120.000) beschikbaar te houden middels een reservering.

Op projectniveau zijn verder enkele over- en onderbestedingen gerealiseerd die het resultaat per saldo beperkt beïnvloeden:

- Er zijn meer kosten dan begroot gemaakt voor monitoring van de groeiende wolvenpopulatie en voor de ontwikkeling van informatieproducten in het kader van de Omgevingswet.
- Er zijn minder kosten dan begroot gemaakt voor inhuur van specialistische kennis op het gebied van Natura 2000 en landelijke coördinatie en afstemming tussen provincies op het gebied van natuurinformatie, informatievoorziening over voor verdroging gevoelige gebieden.

Voor het Verbeterprogramma VHR monitoring is een subsidie van het Ministerie van LNV ontvangen voor de periode tot en met 30 juni 2024. Voor zover de reeds betaalde subsidiegelden (€ 1.759.083) niet zijn benut 2023 blijven die als vooruit ontvangen baten beschikbaar in 2024.

5.1.4 Natuurbeheer

Personele kosten voor het team Natuurbeheer zijn onderdeel van de unit NINB, zie onder Natuurinformatie.

Op de Uitvoeringskosten Natuurbeheer is een positief saldo gerealiseerd van zo'n € 1.217.000. Het grootste deel hiervan heeft betrekking op vooruit ontvangen baten voor de extra impuls voor OBN onderzoek (subsidie van het ministerie van LNV). Het na 2023 resterende bedrag van deze subsidie is toegevoegd aan de de bestemmingsreserve OBN. Daarnaast veroorzaakt met name vertraging in het project Evaluatie StandaardKostPrijzen SNL tot een onderbesteding van zo'n € 256.000. Voor dit project is in de Voorjaarsnota BIJ12 2024 voorgesteld het resterende budget beschikbaar te houden middels resultaatbestemming. Het gaat daarbij om in totaal € 200.000.

In 2023 is voor de Stichting Certificering SNL de eindafrekening op basis van het jaarverslag 2022 gedaan. De kosten hiervoor zijn eenmalig ten laste gekomen van de Uitvoeringskosten Natuurbeheer 2023. Hier staat tegenover dat er op projectniveau enkele onderbestedingen gerealiseerd waardoor het resultaat per saldo beperkt beïnvloed wordt.

Voor het vastgestelde onderzoeksprogramma OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit) is een bestedingsverplichting opgenomen van € 961.061 de resterende middelen uit de subsidie OBN van het ministerie van LNV en voor verschillende langjarige onderzoeken die gestart zijn in 2019, 2020, 2021, 2022, 2023. Resterende middelen blijven gelet op de bestuurlijke afspraken beschikbaar voor het onderzoeksprogramma.

5.1.5 NDFF

Personele kosten voor het team NDFF zijn onderdeel van de unit NINB, zie onder Natuurinformatie.

In de jaarrekening over 2023 is rekening gehouden met de subsidie van het Ministerie van LNV voor de NDFF van € 800.000.

Op de Uitvoeringskosten NDFF voor exploitatie en transitie van de NDFF is een onderuitputting van € 568.200 gerealiseerd. Hieraan liggen verschillende oorzaken ten grondslag, met name:

- Reserves begroot voor het oplossen van storingen in het huidige systeem hoefden in mindere mate aangesproken te worden en de projecten om de validatie te optimaliseren hebben geen doorgang gevonden ivm te weinig personele capaciteit. Deze beschikbare capaciteit is ingezet voor de transitie.
- De uitgaven voor de transitie zijn achtergebleven omdat na een langere ontwerpfasen pas in de loop van 2023 een nieuw platform, Azure, in gebruik genomen kon worden. De grootste kosten voor inrichting hiervan zijn voorzien voor 2024.
- De vraag naar gegevens uit de NDFF is onverminderd groot. Dat vertaalt zich in hogere inkomsten uit abonnementen dan begroot.

Het positieve resultaat wordt conform afspraken met het Ministerie van LNV toegevoegd aan de bestemmingsreserve om de resterende stappen voor de transitie van de NDFF mogelijk te maken.

5.1.6 Faunazaken

Het budget voor uitbetaling faunaschades is met ruim € 21.000.000 overschreden ten opzichte van de Begroting BIJ12 2023. De afrekening over 2023 middels de rekening-courant verhouding, vindt plaats op basis van de gerealiseerde lasten 2023 en ontvangen provinciale bijdragen van de Begroting BIJ12 2023 na wijziging conform de Voorjaarsnota BIJ12 2023.

De hoogte van tegemoetkomingen wordt bepaald door diverse factoren (onder andere door faunaschadebeleid van provincies, aantal ingediende aanvragen door agrarische ondernemers, gewasprizen, weersomstandigheden, populatiedichtheden en teeltkeuzes door agrarische ondernemers) die van jaar tot jaar sterk kunnen verschillen. Daardoor kent de prognose van de uit te betalen schades op basis van een meerjarige trend een grote onzekerheidsmarge.

De omstandigheden waren in 2023 dusdanig dat de totale omvang van de tegemoetkomingen is gestegen ten opzichte van de raming in de primaire Begroting BIJ12 2023. De toename van de tegemoetkoming faunaschades is onder andere te verklaren door de toename van de grasprizen in 2023 en de toename van het aantal aanvragen ten opzichte van schadejaar 2022 (stijging van 7700 naar ruim 8800 aanvragen).

Ten opzichte van de Voorjaarsnota BIJ12 2023 is op basis van de reeds ontvangen aanvragen met name in de provincies Noord-Holland, Friesland en Zuid-Holland is er sprake van een toename. De

toename in Zuid-Holland en Friesland heeft betrekking op de tegemoetkomingen voor voorjaarsgras. In Noord-Holland is er een forse toename door tegemoetkomingen voor groenteschade.

De taxatiekosten vielen ruim € 600.000 hoger uit dan begroot. Voornaamste reden is de toename van het aantal aanvragen en een indexatie die is doorgevoerd. Daarbij zijn de kosten voor het afnemen en analyseren van DNA-monsters van vermeende wolvenaanvallen op vee meer gestegen dan verwacht.

Vanuit Faunazaken is er een overschot op de uitvoeringskosten van € 548.598. Het betreft nog niet uitgezette en afgeronde onderzoeksopdrachten en minimale wijziging van taxatierichtlijnen gezien de Europese aanbesteding die in 2023 heeft plaatsgevonden.

Bij de Najaarsnota is besloten omtrent een kassiersfunctie aangaande AEWA ad € 900.000 afgerond. Deze lasten en baten zijn niet in de begroting na wijziging opgenomen, maar zijn wel in de realisatie verwerkt.

De rekening-courant sluit ultimo 2023 met een te verrekenen saldo van € 21.576.369. Binnen de rekening-courant zijn de saldi per provincie op basis van de werkelijke toerekenbare kosten bepaald (zie bijlage A). Er is rekening gehouden met de afloop van de voorziening 2022 en de voorziening voor de nog lopende dossiers 2023.

5.1.7 Adviescommissie Schade Grondwater (ACSG)

In de begroting zijn vanaf 2019 de uitvoeringskosten geraamd op basis van de werkelijke kosten voor provincies voor schadeadviezen in de afgelopen drie jaar. De kosten voor de afzonderlijke projecten zijn bij de afrekening op basis van daadwerkelijke kosten (zogenaamde "open-eind-regeling") toegekend aan de desbetreffende projecten/provincies en waren afhankelijk van het aantal door de provincies ingediende verzoeken.

Het aantal verzoeken om onderzoek is in 2023 gestabiliseerd. Daarbij namen de projectkosten toe door extra opdrachten en externe inhuur. Op een aantal posten is er een overschrijding van het budget als gevolg van extra inhoudelijke inzet intern en extern. Dit kon binnen de begroting worden opgevangen.

De totale kosten per project zijn met provincies gedeeld. Er diende eind 2023 nog € 336.390 te worden afgerekend met de provincies.

5.1.8 Regeling Drugsafvaldumpingen

De minister van Justitie en Veiligheid heeft voor de periode 2019 tot en met 2024 aan de provincies een structurele rijksbijdrage van € 1.000.000 per jaar toegezegd voor de compensatie van de primaire kosten die overheden en particulieren/terreinbeheerders maken voor het opruimen van gedumpt drugsafval.

In 2021 is dit bedrag niet volledig uitgekeerd en was sprake van een restantbudget van € 459.650. In 2022 betrof het restantbedrag € 359.509. Dit betekent dat in 2022 sprake is van een totaal restbedrag van € 819.159. In 2023 was er een tekort van € 423.021. Wat resulteert in een totaal restant van € 396.138. Deze is als vooruit ontvangen baat verwerkt op de balans van 2023.

Provincies, IPO en het Rijk hebben besloten een ruimere compensatie voor particulieren mogelijk te maken. Dit in vervolg op een aangenomen Kamermotie. Hiervoor is een extra bedrag van €1,5 miljoen beschikbaar gesteld.

Het besluit over de verruiming van de regeling is verwerkt in de Voorjaarsnota BIJ12 2023.

5.1.9 Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO)

In de Najaarsnota BIJ12 2023 is aangegeven dat in de Begroting BIJ12 2023 meerjarig € 550.000 is opgenomen voor het tactisch opdrachtgeverschap, de coördinatie van gebruikersinput en inhoudelijke expertise vanuit de provincies en ondersteuning bij kennisdeling. De Omgevingswet in op 1-1-2024 in werking getreden. 2023 is benut om de verkenning met de provincies uit te voeren over de gewenste organisatievorm en samenwerking. Dit betekent dat niet alle voorziene uitgaven zijn gedaan. Deze zullen worden teruggegeven aan de provincies.

In 2023 is voor de herbouw van informatieproducten een reservering van €650.000 opgenomen. De herbouw van Archeodepot en IBIS is gestart in 2023, maar hiervoor is slechts €360.000

gebruikt. Afgesproken in besluit IPO-bestuur d.d. 4-10-2023 is dat het restant gerestitueerd zal worden: €290.000.

Het financiële resultaat exclusief BTW van GBO-provincies over het jaar 2023 komt uit op een overschot van van € 282.905. Op de personele kosten is een kleine overschrijding ten opzichte van de begroting. Voor de uitvoeringskosten is een overschot van € 375.000 gerealiseerd.

In dit bedrag zit een onttrekking van bestemmingsreserve à € 138.747. Dit tekort is toe te schrijven aan het surplus op inhuur in vergelijking met de formatie. Ondanks langdurige pogingen zijn we er onder andere niet in geslaagd open vacatures van enterprise architect, informatiemanager, product owner Basisinfrastructuur en informatieanalist met eigen personeel in te vullen. Invulling van deze vacatures heeft door middel van inhuur plaatsgevonden en verklaart het tekort.

5.1.10 Directie en Bedrijfsvoering (Interne organisatie)

Bedrijfsvoering heeft dit jaar op de personele lasten een duidelijk zichtbare onderuitputting. Bedrijfsvoering heeft het in 2022 gestarte programma om te komen tot één bedrijfsvoering voor de IPO-vereniging verder vormgegeven. Zorgvuldigheid in dit programma heeft ertoe geleid dat het programma niet in 2023 is afgerond maar nog doorloopt in 2024. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal vacatures niet ingevuld is waardoor er een onderuitputting op de post salarissen, payroll en detachering is ontstaan. Bedrijfsvoering heeft wel een overschrijding op de post interim capaciteit omdat ervoor gekozen is om in het kader van de ontwikkelingen bij Bedrijfsvoering met in verhouding veel tijdelijke capaciteit te werken.

Ook dit jaar kent de post vorming en opleiding een onderuitputting. Dit wordt veroorzaakt doordat er relatief weinig gebruik is gemaakt van incompany trainingen en de inzet van het Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid (PBDI). In het tweede deel van 2023 werd er meer duidelijk over de mogelijkheden van het PBDI en is hier meer gebruik van gemaakt.

Hier tegenover staat een grotere uitputting dan geraamd op de huisvesting en ICT, waar 3,5 ton meer is uitgegeven dan begroot. Dit komt hoofdzakelijk door toegenomen ICT-lasten gedurende het jaar, als gevolg van prijsstijgingen en extra inzet ten behoeve van dienstverlening voor de kantoorautomatisering.

Naar aanleiding van de VJN 2022 is het besluit genomen budget vanuit IPO over te hevelen naar BIJ12. Per abuis heeft BIJ12 dit aanvullende budget in rekening gebracht bij de provincies. Deze zijn gedurende 2023 terugbetaald aan de provincies. BIJ12 heeft het aanvullende budget ook van IPO ontvangen, dit bedrag is dus in 2022 dubbel ontvangen. Het bedrag ontvangen vanuit IPO is derhalve tijdelijk op een tussenrekening op de balans geparkeerd. Deze heeft BIJ12 bij het jaarwerk 2023 laten vrijvallen, waardoor er een extra baten van 1,18 mio in het resultaat zit.

5.1.11 Bestedingsverplichtingen

In het resultaat van de units zijn de bestedingsverplichtingen, zoals hierboven per unit toegelicht, verwerkt. De betreffende bestedingsverplichtingen zijn opgenomen op de balans.

Tabel 4: bestedingsverplichtingen

Bestedingsverplichtingen		
Natuurinformatie en Natuurbeheer en NDFF		
Informatiehuizen 2021 1e deel	1.841.297	
Uitvoeringskosten NIB	<u>-203.000</u>	1.638.297
Bestedingsverplichting Transitiekosten 2022	1.264.000	1.264.000
Vrije ruimte OBN 2019 t/m 2023	133.435	
OBN onderzoeksprogramma 2019	253.842	
OBN onderzoeksprogramma 2020	454.686	
OBN onderzoeksprogramma 2021	465.200	
OBN onderzoeksprogramma 2022	781.754	
OBN onderzoeksprogramma 2023	<u>961.061</u>	3.049.978
Totale bestedingsverplichtingen		5.952.275

5.2 Baten: verdeelsleutels en bijdragen provincies

Voor GBO-provincies is de exacte bijdrage per provincie afhankelijk van de deelname per applicatie. Voor de bijdragen voor de overige uitvoerende units zijn de verdeelsleutels van de Commissie Jansen aangehouden. Deze verdeelsleutels vormen de basis van de (in 2018) vereenvoudigde financiering.

De bevoorschotting van de interne organisatie van BIJ12 vond plaats conform de bij de vereenvoudiging afgesproken weging van de bovenstaande verdeelsleutels.

De bijdragen voor de tegemoetkomingen faunaschade worden op basis van een trendanalyse op de uitgaven in de drie voorgaande beleidsjaren, jaarlijks geactualiseerd. De ontvangen behandelbedragen voor aanvragen tegemoetkoming faunaschade worden - op basis van de provinciale beleidsregels - voor een groot deel weer terugbetaald aan de aanvragers.

Naast de reguliere provinciale bijdragen heeft BIJ12 beperkte baten uit subsidies, specifieke opdrachten en bijdragen van samenwerkingspartners.

6 Resultaatbestemming

Het resultaat van BIJ12 over 2023 bedraagt € 4.417.137. Vanaf 2024 werkt IPO/ BIJ12 met een nieuwe systematiek van het doorbelasten van kosten aan provincies, via het zogeheten mengpercentage. Normaliter worden middelen die resteren aan het einde van het jaar gerestitueerd aan provincies en indien bij uitstel in plaats van afstel, opnieuw aangevraagd via de P&C-cyclus. Vanwege de wijziging in de doorbelasting zou dit leiden tot het teruggeven van middelen aan provincies via verdeelsleutel x, om ze vervolgens weer op te halen via verdeelsleutel y. Omdat de provincies deze middelen al voor de betreffende doelen hebben bijgedragen achten wij het niet opportuun deze volgens een andere verdeling opnieuw aan te vragen. Daarom wordt verzocht deze middelen te storten in een reserve, zodat kosten voor zaken die al gefinancierd zijn in dit kader in 2023, na 2023 kunnen worden gedekt vanuit de reserve. Het gaat hier om een bedrag van € 486.000 voor Natuurinformatie en € 200.000 voor Natuurbeheer. Per saldo wordt dan een bedrag van € 4.417.137, inclusief € 1.314.000 van de stelpost IPSN, gerestitueerd aan de leden.

Bijlage A: Rekening courant Faunazaken inclusief uitvoering ganzenregeling
[TABEL]

Jaarrekening 2023 specificatie Faunazaken														
		Provincie Groningen FZ	Provincie Friesland FZ	Provincie Drenthe FZ	Provincie Overijssel FZ	Provincie Flevoland FZ	Provincie Gelderland FZ	Provincie Utrecht FZ	Provincie Noord-Holland FZ	Provincie Zuid-Holland FZ	Provincie Zeeland FZ	Provincie Noord-Brabant FZ	Provincie Limburg FZ	RC Provincies
Detailspecificatie rekening-courant per provincie														
Voorziening dekking overlopende dossiers 2022														
Voorz. Vanult MFZ 2022		371.777	969.237	491.048	354.660	222.477	1.261.186	589.536	4.460.313	1.187.436	330.487	140.387	475.530	10.854.074
Saldo voorziening 2022 per provincie overlopende dossiers		371.777	969.237	491.048	354.660	222.477	1.261.186	589.536	4.460.313	1.187.436	330.487	140.387	475.530	10.854.074
Vrijval voorziening 2022 (A)	A	-371.777	-969.237	-491.048	-354.660	-222.477	-1.261.186	-589.536	-4.460.313	-1.187.436	-330.487	-140.387	-475.530	-10.854.074
Voorziening dekking overlopende dossiers 2023														
Voorz. Vanult MFZ 2023		332.593	398.514	441.170	77.533	413.496	540.605	268.990	2.059.448	2.966.877	477.638	74.888	769.182	8.820.934
Saldo voorziening 2023 per provincie overlopende dossiers (B)	B	332.593	398.514	441.170	77.533	413.496	540.605	268.990	2.059.448	2.966.877	477.638	74.888	769.182	8.820.934
Toerekening lasten 2023 aan de provincies														
Betaalde tegemoetkomingen dossiers in 2023		1.859.670	16.548.569	1.098.276	2.588.288	442.205	6.085.641	5.205.107	18.196.708	5.584.034	1.396.766	644.476	917.031	60.566.772
Onderzoekagenda		46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	46.667	560.000
Overige Faunazaken		176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	176.498	2.117.970
AEWA ganzenonderzoek andere verdeling		49.837	94.237	99.674	96.955	20.841	102.393	47.119	70.678	65.241	38.963	141.356	78.833	906.127
Betaalde leges		6.900	21.150	65.550	155.700	24.600	252.101	198.750	177.300	273.000	102.600	6.000		1.283.651
Taxatiekosten		121.455	877.881	245.629	235.447	35.603	871.086	355.912	741.710	622.187	202.334	112.962	348.402	4.770.608
Totale lasten volgens de jaarrekening 2023 (C)	C	2.261.026	17.765.002	1.732.293	3.299.555	746.412	7.534.385	6.030.052	19.409.560	6.767.626	1.963.827	1.127.958	1.567.430	70.205.127
Baten/verrekeningen														
Voorschot bijdragen provincies 2023 - Open-eind -bijdrage-		1.131.952	11.616.065	760.896	2.189.792	216.441	5.184.406	2.898.662	10.466.669	4.396.342	1.507.395	632.132	953.816	41.954.568
Ontvangen Leges		36.900	277.200	58.700	122.100	20.700	201.600	174.000	411.900	363.300	109.500	43.800	0	1.820.700
Algemene bijdrage		229.323	256.116	229.041	227.630	227.602	227.630	264.295	233.553	232.989	229.859	231.861	230.451	2.820.350
Tussentelling baten/verrekeningen (D)	D	1.398.174	12.149.381	1.049.637	2.539.522	464.743	5.613.637	3.336.957	11.112.122	4.992.631	1.846.753	907.793	1.184.267	46.595.618
RC positie ultimo 2023 (A+B+C-D)		823.667	5.044.898	632.778	482.906	472.688	1.200.167	2.372.548	5.896.573	3.554.436	264.225	154.666	676.816	21.576.369

Bijlage B: Afkortingenoverzicht

A

AAC: Ambtelijke Adviescommissie
 AEWA: African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement
 AHN: Actueel Hoogte bestand Nederland
 ANLb: Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer

B

BAC: Bestuurlijke Adviescommissie
 Besi: Beslisinstrument beschermde soorten
 BGT: Basisregistratie Grootchalige Topografie

C

CDS: Centrale data service omgeving
 CGBD: Catalogus Groen Blauwe Diensten
 COR: Centrale ondernemingsraad

D

DG Stikstof: Directoraat Generaal Stikstof
 DMS: Document Management Systeem
 DNL: collectief Droogteschade.nl

E

F

Fbe: Faunabeheer eenheid

G

GGA: Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak
 GLB: Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
 GLO: Gegevensleverings Overeenkomst
 GLP: Gegevensleverings Protocol

H

I

IAWM: Interprovinciale Ambtelijke Werkgroep Monitoring
 IBIS: Interprovinciaal Bedrijven Terreinen Informatie Systeem
 IDA: Interprovinciale Digitale Agenda
 IKN: Informatiekaart Natuur
 INSPIRE: Sinds 2007 gelden de Europese INSPIRE-richtlijnen. Deze schrijven voor aan welke Europese standaarden data over de leefomgeving moet voldoen en maken uitwisseling van die data tussen Europese landen mogelijk
 IPSN: Interprovinciale Programmaorganisatie Stikstof en Natuur
 ISOR: Informatie Systeem Overige Ramptypen

J

K

KPS: Kring van Provinciesecretarissen

L

LDO: Landelijke database overstromingsinformatie
 LGR: Landelijk Grondwater Register
 LMS: Learning Management Systeem
 LNV: (ministerie van) Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 LZR: Landelijk Zwemwater Register

M

MARF: Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade

N

NCN: Natuur Collectieven Nederland
 NDFF: Nationale Databank Flora en Fauna
 NDVH: Nationale database Vegetatie en Habitats
 NEM: Netwerk Ecologische Monitoring
 NHI: Nederlands Hydrologisch Instrumentarium
 NINB: Natuur Informatie en Natuur Beheer
 NPLG: Nationaal Programma Landelijk Gebied
 NSP: Nationaal Strategisch Plan

O

OBN: Kennisnetwerk 'Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit'

P

PAS: Programmatisch aanpak stikstof

PBL: Plan Bureau voor de Leefomgeving
PMO: Project Management Ondersteuning
POB: Persoonlijk Ontwikkelbudget
PPC: Provinciale producten catalogus
Provisa: provinciale selectie archieflijsten

Q

R

RIVM: Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RNN: Rekentool natuurkwaliteit
RRGS: Register risicosituaties gevaarlijke stoffen

S

SIU VV/VH: Stikstof in Uitvoering Vergunningverlening/Toezicht en Handhaving
SKP: Standaard kostprijzen
SLA: Service Level Agreement
SNL: Subsidiestelsel Natuur- en landschapsbeheer
SRS: Schaderegistratiesysteem
SSRS: Stikstof Registratie Systeem

T

U

UPN: Uitvoeringsprogramma Natuur

V

VRN: Voortgangsrapportage Natuur
VTH: Vergunningverlening, toezicht en handhaving

W

WSN: Wet stikstofreductie en natuurverbetering

X

Y

Z